

ANDRZEJ ROMANOWSKI

**KOLEJNE DENARY RZYMSKIE Z MIEJSCOWOŚCI PODZAMCZE,
POW. GARWOLIŃSKI. REJON UJŚCIA OKRZEJKI W ŚWIETLE ZNALEZISK
MONET RZYMSKICH**

W 2007 r. podjęto prace wykopaliskowe w domniemanym miejscu zdeponowania skarbu denarów rzymskich w miejscowości Podzamcze¹. W dawnej literaturze znalezisko to lokowano, prawie bez wyjątku², w pobliskich Maciejowicach³. Znajdowane w ostatnich latach w Podzamczu monety oraz analiza dotychczas znanych informacji, dotyczą-

¹ Działania te podjęto realizując program: *Weryfikacja znalezisk monet na Mazowszu*, koordynowany przez Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie, finansowany ze środków pozostających w dyspozycji Ministra Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego, w ramach Programu Operacyjnego: *Dziedzictwo kulturowe*, Priorytet 4: *Ochrona zabytków archeologicznych*. Wykonawcami byli: Maciej Widawski (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie), Michał Zawadzki (Zamek Królewski w Warszawie), Andrzej Romanowski (Muzeum Narodowe w Warszawie).

² D. J. S a m o k v a s o v, *Istoriâ russkogo prava*, t. 2, Warszawa 1884, s. 135; autor wymienia nazwę Podzamcze.

³ M.in.: T. L u b o m i r s k i, *Księga ziemi czerskiej 1404–1425*, Warszawa 1879, s. I, II, przypis 1; F. K o p e r a, *Monety rzymskie znalezione na naszych ziemiach*, WNA, t. IV, 1902 (1899–1902), szp. 194–198; A. P l e s z c z y ń s k i, *Księga Złota Parafji Maciejowickiej, Część Ia*. *Zarys Historji Kościoła i Parafji Maciejowickiej, 1903*, s. 3, (rkps przechowywany na plebanii w Maciejowicach). Pełne zestawienie literatury w: A. R o m a n o w s k i, *Znaleziska monet rzymskich z terenów kultury wielbarskiej na Podlasiu, prawobrzeżnym Mazowszu i zachodniej Białorusi*, Warszawa 2004 (praca magisterska przechowywana w bibliotece Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego), A. R o m a n o w s k i, *Denary z miejscowości Podzamcze, pow. garwoliński. Nowa lokalizacja skarbu z Maciejowic*, [w:] *Nowe znaleziska importów rzymskich z ziem Polski III*, Suplement, t. 3, red. A. Bursche, R. Ciołek, Warszawa 2006 (Korpus znalezisk rzymskich z Europejskiego Barbaricum — Polska), s. 269–281 i A. R o m a n o w s k i, *Die Fundmünzen der Römischen Zeit in Polen: Rechtsufriges Masowien und Podlachien*, Wetteren 2008 (Collection Moneta 84) (inwentarz opracowany w ramach programu: *Inwentaryzacja znalezisk monet rzymskich na Śląsku, Podlasiu i prawobrzeżnym Mazowszu*, finansowanego ze środków pozostających w dyspozycji Ministra Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego, z Programu Operacyjnego: *Dziedzictwo kulturowe*, Priorytet 4: *Ochrona zabytków archeologicznych*. Wykonawcami programu byli: dr Renata Ciołek i mgr Andrzej Romanowski).

cych tego odkrycia, pozwoliły na sformułowanie nowej hipotezy, że odkryty w 1875 r. skarb denarów został znaleziony nie w Maciejowicach, a właśnie w Podzamczu⁴.

Wykop założono w miejscu koncentracji wcześniejszych znalezisk monet, znanych prowadzącym badania⁵. W trakcie wykopalisk otworzono i przebadano trzy ćwiartki o wymiarach 5 × 5 m. W trakcie tych prac podjęto w ćwiartkach 2 i 3, poniżej poziomu humusu, trzy denary: Hadriana, Marka Aureliusza i Kommodusa (nr 1–3). Oprócz monet nie znaleziono innego materiału zabytkowego, nie zarejestrowano także żadnego obiektu.

W dniu 9 lutego 2008 r. prowadzący badania dokonali kolejnej prospekcji terenowej z użyciem wykrywaczy metali w rejonie przeprowadzonych wcześniej wykopalisk, w wyniku której pozyskano ćwiartkę kolejnego denara Kommodusa (nr 4).

Pozyskano też informacje o denarze rzymskim Wespazjana (nr 5), znalezionym w Podzamczu, jednak w innym miejscu niż omawiany depozyt. Moneta ta, być może, ma jakiś związek ze skarbem, bądź szeroko rozumianym kontekstem tego znaleziska, lecz miejsce jej znalezienia, jakkolwiek nie bardzo oddalone (ok. 200 m), nie świadczy, by była pierwotnie częścią zespołu. Moneta została znaleziona po przeciwnej stronie drogi, która funkcjonowała tu także wcześniej. Wyklucza to możliwość przeniesienia tego denara w wyniku prac polowych.

Opisane wyżej monety doskonale wpisują się w znany wcześniej z omawianego znaleziska zestaw denarów. Zaczyna się on od emisji Wespazjana (70–72 r.), a kończy pojedynczą monetą Septymiusza Sewera (193–194 r.). Trzon tego znaleziska stanowią monety dynastii Antoninów z drugiej połowy II w. po Chr.⁶ Obecnie mamy informacje o 60 monetach z omawianego depozytu. Znalezisko z Podzamcza jest jednym z nielicznych skarbów na Mazowszu, z których znamy większą liczbę określonych monet⁷. Stwierdzić można, że jest to typowy zespół monet, jakie znajduje się na terenach środkowoeuropejskiego *Barbaricum* (oprócz obszarów zajętych przez ludy bałtyjskie)⁸.

W świetle ostatnich ustaleń, w rejonie ujścia rzeki Okrzejki do Wisły obserwujemy pewne skupisko znalezisk monet rzymskich⁹. Należy do niego również znalezisko z Podzamcza, które wyróżnia się w tym rejonie swoją wielkością. Pozostałe są to pojedyncze numizmaty, związane w niektórych przypadkach ze znanymi stanowiskami archeologicznymi.

Pierwszym z nich jest znalezisko z Oblina (gm. Maciejowice, pow. garwoliński, woj. mazowieckie). Na cmentarzysku kultury przeworskiej, datowanym od fazy A2 młodszego okresu przedrzymskiego do końca fazy B2 wczesnego okresu wpływów rzymskich, w grobie nr 33, datowanym na fazę B2 (ok. 110/120 r. — począ-

⁴ A. Romanowski, *Denary z miejscowości Podzamcze*, s. 269–281, nr 51.

⁵ Oprócz znanych informacji, przed omawianymi pracami kilkakrotnie dokonano prospekcji terenowej z użyciem wykrywaczy metali, w wyniku której pozyskano jeden denar i fragmenty dwóch kolejnych.

⁶ A. Romanowski, *Denary z miejscowości Podzamcze*, s. 274–5.

⁷ A. Romanowski, *Znaleziska monet rzymskich*, s. 38; A. Romanowski, *Denary z miejscowości Podzamcze*, s. 276.

⁸ A. Bursche, *Dalsze monety ze skarbu w Liwie, powiat Węgrów. Trzeciowieczne denary na terenach Barbaricum*, [w:] *Studia z dziejów antyku. Pamięci Profesora Andrzeja Kunisza*, red. W. Kaczanowicz, Katowice 2004, s. 192–205.

⁹ A. Romanowski, *Znaleziska monet rzymskich z terenów kultury wielbarskiej na Podlasiu, prawobrzeżnym Mazowszu i zachodniej Białorusi*, WN LI, 2007, z. 1, s. 45.

tek drugiej połowy II w.), wystąpił dupondius Hadriana datowany na lata 125–128. Umieszczony był w naczyniu razem z brązowym paciorkiem, żelazną sprzączką i nożem. Przedmioty te były częścią bogatego inwentarza, który towarzyszył pochówkowi ciała-palnemu, wyposażonemu ponadto w szklany importowany puchar (typ E 185b), parę brązowych ostróg, brązowe szczypczyki, żelazną zapinkę trąbkowatą, krzesiwo, nóż i nożyce¹⁰.

Kolejnymi monetami rzymskimi odkrytymi na omawianym terenie są cztery numizmaty znalezione w miejscowości Oronne (gm. Maciejowice, pow. garwoliński), w bezpośrednim sąsiedztwie Podzamcza. Jedna z monet została znaleziona pojedynczo. Według opisu informatora, był to denar republiki rzymskiej¹¹. W rejonie odkrycia tej monety znaleziono również dwie zapinki datowane na fazę B2/C1 (110/120–210/230 r.)¹². Pozostałe trzy mają związek ze zlokalizowaną w 2004 r. wielokulturową osadą. Są to: dwa denary Wespazjana (nr 6)¹³, znalezione ok. 200 m od wspomnianego stanowiska, i follis Maksymiana Herkulusza (ok. 296–297 r.?), znaleziony podczas prac wykopaliskowych w warstwie datowanej na okres wpływów rzymskich¹⁴. Na stanowisku tym znaleziono ponadto wiele innych zabytków, m.in.: zapinkę typu A 173, datowaną na fazę C2, pół przęślika glinianego, paciorek szklany, klucz i żelazne sztydło¹⁵.

Obrazu znalezisk monetarnych z omawianego terenu dopełnia denar Trajana (98–117) znaleziony w 1898 r. w czasie kopania fundamentów pod plebanię w Maciejowicach¹⁶.

¹⁰ K. Czarnecka, *Oblin, gm. Maciejowice, woj. Siedlce*, WN XXXI, 1987, s. 102; P. Kaczanowski, U. Margos, *Tabula Imperii Romani*, Kraków 2002, s. 223, nr 515; A. Romanowski, *Znaleziska monet rzymskich*, s. 122–23; A. Romanowski, *Denary z miejscowości Podzamcze*, s. 36.

¹¹ Informacje dotyczące okoliczności znalezienia monety przekazał A. Pogorzelski. Na podstawie tych informacji autor opisał numizmat: Av.: Głowa mężczyzny, z lewej strony pionowo umiejscowiona legenda; Rv.: Rydwan zaprzężony w dwa konie, w odcinku napis (?) (A. Romanowski, *Znaleziska monet rzymskich*, s. 124).

¹² Zapinki wydatował J. Andrzejowski z Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie.

¹³ Do tej pory udało się pozyskać do zadokumentowania tylko jeden z dwóch wspomnianych denarów Wespazjana.

¹⁴ A. Bursche, K. Czarnecka, *Moneta Maksymiana Herkulusza z osady w Oronnem, pow. garwoliński*, [w:] *Nowe znaleziska importów rzymskich z ziem Polski III*, s. 215–218.

¹⁵ Tamże, s. 215. Z Oronnego pochodzą również znalezione luźno: rytualnie zniszczony miecz zwinięty w harmonijkę i umbo. Znaleziska te mają zapewne związek ze wspomnianym stanowiskiem, znalezione bowiem zostały w jego pobliżu i są prawdopodobnie pozostałością przeworskiego pochówku zniszczonego przez znajdujące się tam okopy.

¹⁶ Informację o tym znalezisku, autorstwa A. Pleszczyńskiego, zawiera *Księga Złota Parafii Maciejowickiej* (1903), opisująca jej dzieje, przechowywana na plebanii w Maciejowicach: „W r. 1898 przy kopaniu fundamentów pod nową plebanię znaleziono piękny denar Ces. Trajana, który włożyłem razem z innymi monetami w kamień węgielny tejże plebanii.” Patrz także: A. Romanowski, *Denary z miejscowości Podzamcze*, s. 271, przyp. 9. Na terenie należącym do plebanii natrafiono podczas prac ziemnych na fundamenty, które są najprawdopodobniej pozostałością niedokończonej inwestycji budowlanej Kanoników Regularnych z Czerwińska, rozpoczętej pod koniec XVII w. (*Księga Złota*, s. 3; red. Ks. R. Michalczyk, *Maciejowice. 200 rocznica Insurekcji Kościuszkowskiej*, Maciejowice 1995, s. 16–17). Możliwe jest zatem, że znalezienie denara miało związek z tą konstrukcją, moneta bowiem mogła

W świetle wymienionych znalezisk rejon ujścia Okrzejki jawi się jako teren dość intensywnie zagospodarowany w okresie wpływów rzymskich. Obserwujemy tu, na stosunkowo niewielkim obszarze (odległości pomiędzy wymienionymi stanowiskami wynoszą od 1 do ok. 4 km), zagęszczenie znalezisk z interesującego nas okresu. Są to stanowiska osadnicze, cmentarzyska, a także pojedynczo występujące znaleziska monet i innych zabytków, które można traktować jako ślad szeroko rozumianego osadnictwa.

Napływ monet na ten teren odzwierciedla w dużym stopniu sytuację charakterystyczną dla całego terenu prawobrzeżnego Mazowsza i Podlasia¹⁷. Najstarszą zarejestrowaną monetą jest denar republiki rzymskiej, który przypuszczalnie należy przypisać osiadłej na tym terenie w starszym okresie wpływów rzymskich ludności kultury przeworskiej. Także znaleziska niektórych późniejszych monet można łączyć z tą kulturą. Wskazuje na to przede wszystkim kontekst znaleziska, jak np. w przypadku denara Hadriana (125–128 r.) z Oblina. Pojedynczych znalezisk — denarów Wespazjana (69–79 r.) z Oronnego i Podzamcza oraz denara Trajana (98–117 r.) z Maciejowic¹⁸ nie można jednoznacznie przyznać którejś z kultur prosperujących tu w okresie wpływów rzymskich (przeworskiej lub wielbarskiej)¹⁹. Zespół z Podzamcza, ze względu na swój *terminus post quem* (lata 193–194), związany jest już z osadnictwem wielbarskim²⁰. Znalezisko to można łączyć z masowym odpływem denarów z terenów Cesarstwa na północ w czasach panowania Marka Aureliusza i Kommodusa. Transfer ten można interpretować jako wynik kontaktów politycznych — trybutów, wojennych kontrybucji czy opłat za wykup jeńców²¹. Z gockim kręgiem kulturowym wiąże się także follis Maksymiana Herkulusa datowany ok. 296–297 r.(?)²². Być może znalezisko to jest śladem uczestnictwa gockich posiłków w walkach na wschodzie Cesarstwa na przełomie III i IV w.²³ Odkrycia podobnie datowanych monet rejestrujemy także w niedalekim sąsiedztwie wspomnianego follisa, np. w miejscowości Ostrówek, gm. Sobienie-Jeziory, czy Stodzew, gm. Parysów²⁴.

zostać tam umieszczona jako zakładzina. Nie wyklucza to jednak możliwości, że pierwotnie ten denar został znaleziony na terenie plebanii.

¹⁷ A. Romanowski, *Znaleziska monet rzymskich z terenów kultury wielbarskiej na Podlasiu, prawobrzeżnym Mazowszu i zachodniej Białorusi*, WN LI, 2007, z. 1, s. 29–53.

¹⁸ Patrz przypis 16.

¹⁹ T. Dąbrowska, T. Liana, *Stan i potrzeby badań nad młodszym okresem przedrzymskim i okresem wpływów rzymskich na Mazowszu*, [w:] *Stan i potrzeby badań nad młodszym okresem przedrzymskim i okresem wpływów rzymskich w Polsce*, Kraków 1986, s. 151–2. P. Kaczanowski, J. K. Kozłowski, *Wielka historia Polski*, t. 1. *Najdawniejsze dzieje ziem polskich*, Kraków 1998, s. 280.

²⁰ Od fazy B2/C1a (110/120–210/230 r.) — T. Dąbrowska, T. Liana, *Stan i potrzeby badań*, s. 153–4.

²¹ A. Bursche, *Dalsze monety*, s. 197–8; A. Bursche, *Die Markomannenkriege und der Zufluß römischer Münzen in das Barbaricum*, [w:] *Markomannenkriege. Ursachen und Wirkungen*, Hrsg. H. Friesinger, J. Tejral, A. Stuppner, Wien–Brno 1994, s. 471–485.

²² A. Bursche, K. Czarnecka, *Moneta Maksymiana Herkulusa*, s. 218.

²³ Tamże, s. 217–218.

²⁴ Odpowiednio: follis Maksymiana Galeriusza datowany na lata 301–303 i aureus tego władcy z lat 303–304. S. Kubiak, *Znaleziska monet rzymskich z Mazowsza i Podlasia*, Wrocław 1979, s. 63, nr 85 i s. 70, nr 114; A. Bursche, *Later Roman–Barbarian Contacts in Central Europe. Numismatic Evidence*, Studien zu Fundmünzen der Antike (SFMA), Bd. 11, Berlin 1996, s. 155, nr 63 i s. 157, nr 78; A. Bursche, K. Czarnecka, *Moneta*

W świetle znalezisk monetarnych rejon ujścia Okrzejki jawi się jako dość znaczący, lokalny ośrodek osadniczy. Wielokulturowe stanowiska świadczą o zainteresowaniu tym terenem na sporej przestrzeni dziejów, w tym w okresie wpływów rzymskich. Obserwujemy wówczas ciągłość osadniczą pomimo zmiany kulturowej, jaka nastąpiła w fazie B2/C1a (110/120–210/230 r.). Nie bez znaczenia była zapewne w tym kontekście bliskość Wisły, która w tym czasie stanowiła granicę między osadnictwem kultury przeworskiej i wielbarskiej. Obecność rzymskich monet mówi nam o szerszych kontaktach miejscowej ludności ze światem zewnętrznym. Pieniądz napływał tu prawdopodobnie w wyniku różnorodnych kontaktów — zarówno pokojowych, w drodze handlu, wymiany, jak również militarnych i politycznych. Fakt wystąpienia tu tak znacznego depozytu, jak skarb z Podzamcza, a także bogate inwentarze grobowe, mogą wskazywać na obecność w tym rejonie, przynajmniej przejściowo, przedstawicieli zamożniejszej warstwy społecznej — starszyny plemiennej bądź znaczniejszych wojowników²⁵.

MONETY Z NOWYCH ZNALEZISK OMÓWIONYCH W TEKŚCIE (RYC. 3)

Podzamcze, gm. Maciejowice, pow. garwoliński. Wykopaliska 2007 r.

1. Hadrian, denar, 134–138, Rzym;
Av.: HADRIANVS AVGCOSIIIPP, głowa cesarza w wieńcu laurowym w prawo;
Rv.: AN NO NAAVG, *modius* z kłosami i makówkami;
RIC 230; 3,03 g, 16,5 × 17,4 mm, oś: †↓; stan dobry.

W momencie znalezienia moneta pokryta była, głównie wzdłuż krawędzi, ciemną patyną o charakterze drobnoziarnistych wykwitów. Miejscami popękana i rozwarstwiona powierzchnia Av. Na powierzchni monety zarysowania.

2. Marek Aureliusz, denar, 171–172, Rzym;
Av.: MANTONINVS AVGTRPXXVI, głowa cesarza w wieńcu laurowym prawo;
Rv.: IMPVI COSIII, *Aequitas* stoi w lewo. W prawej ręce trzyma wagę, w lewej róg obfitości.
RIC 252; 2,89 g, 16,7 × 18,1 mm, oś: †↓; stan dobry.

W momencie znalezienia moneta miała charakterystyczną grafitową patynę w górnej części Av. Za głową cesarza widoczna była plamka zielonej patyny. Grafitowa patyna widoczna była także miejscami na Rv. Na powierzchni Rv. widoczne zarysowania (zgodne z osią monety). Krawędź monety popękana w kilku miejscach.

3. Kommodus, denar, 181–182, Rzym;
Av.: [MCOMMODOV]S ANTONINVS AVG, głowa cesarza w wieńcu laurowym w prawo.
Rv.: LIBAVGVTRPVII IMPIII COSIIIPP, *Liberalitas* stoi w lewo. W prawej ręce trzyma abakus, w lewej róg obfitości;
RIC 36; 2,43 g, 16,8 × 17,9 mm, oś: †↓; stan dobry.

Maksymiana Herkulusza, s. 218; A. Romanowski, *Znaleziska monet rzymskich*, s. 125, nr 75, s. 146, nr 104; A. Romanowski, *Die Fundmünzen der Römischen Zeit in Polen*, s. 96, nr 153, s. 131, nr 213.

²⁵ J. K o l e n d o, *Kontakty Rzymu z barbarzyńcami Europy Środkowej i Wschodniej*, [w:] *Świat antyczny i Barbarzyńcy*, T. I, Warszawa 1998, s. 19; A. B u r s c h e, *Dalsze monety*, s. 201.

W momencie znalezienia moneta pokryta była patyną podobną do monety nr 1. W lewym polu Rv. rozwarstwiona część powierzchni. Widoczne są drobne wypuczenia metalu. W kilku miejscach krawędź wyszczerbiona i popękana.

Podzamcze, gm. Maciejowice, pow. garwoliński. Prospekcja powierzchniowa 9 II 2008 r.

4. Kommodus, denar, 181–182, Rzym;
Av.: [MANTONINVSCO] MMODVSAV[G], głowa cesarza w wieńcu laurowym w prawo;
Rv.: [TRPVIIIMPIIIIC]OSIIIPP lub [TRPVIIIMPIVC]OSIIIPP, *Felicitas* w draperii stoi na wprost z głową zwróconą w lewo. W prawej ręce trzyma kaduceusz, w lewej długi berło; RIC 15 lub 29; 0,81 g, 9,9 × 13,6 mm, oś: ↑↘; stan zły.

Moneta zachowana w 1/4.

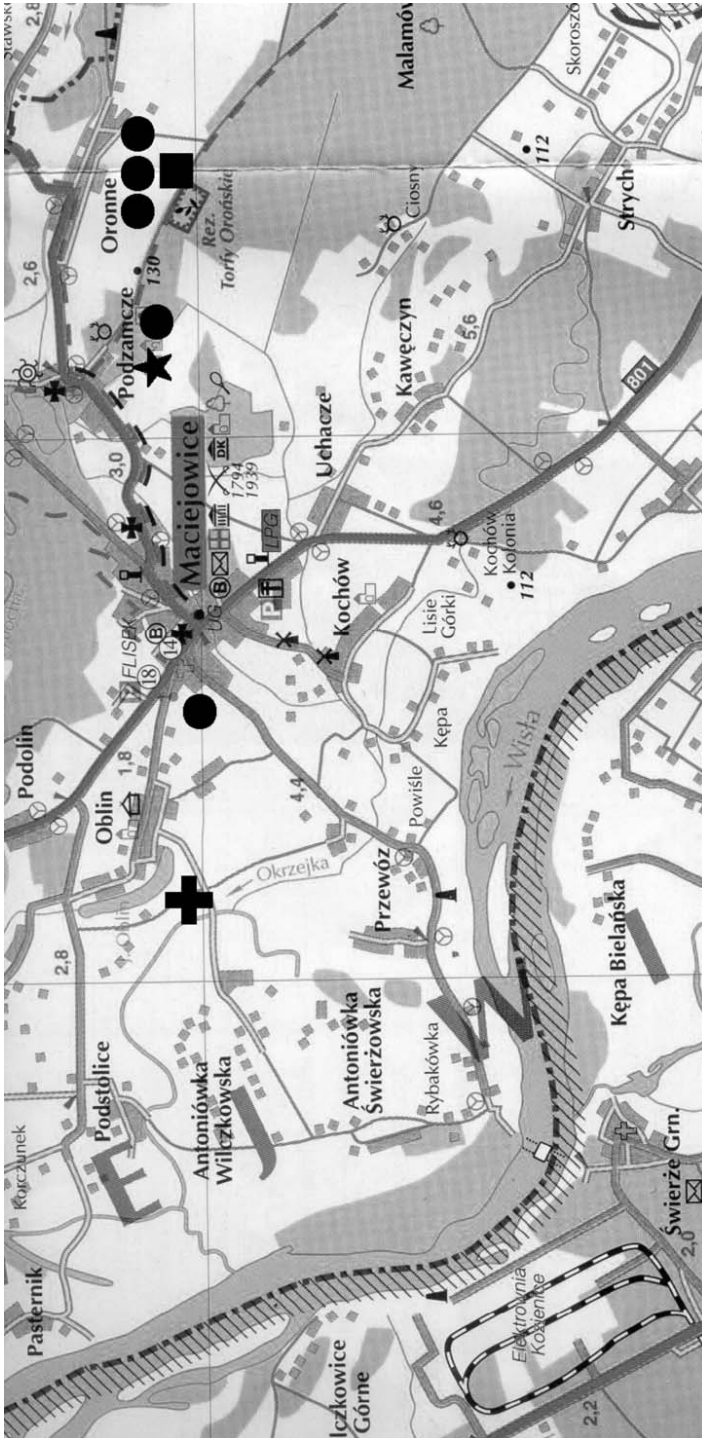
Podzamcze, gm. Maciejowice, pow. garwoliński. 2008 r.

5. Denar, Wespazjan, 76 r., Rzym;
Av.: [IMPCAESARVESPASIANVSAVG], głowa cesarza w wieńcu laurowym w prawo;
Rv.: Orzeł stoi na bazie z girlandami (*cippus*), po bokach napis: [COS-VII];
RIC 99; 1,92 g, 13,8 × 16,2 mm, oś: ↑↓; stan zły.

Moneta zachowana w 2/3; wypuczenia metalu na powierzchni, moneta pokryta ciemną patyną.

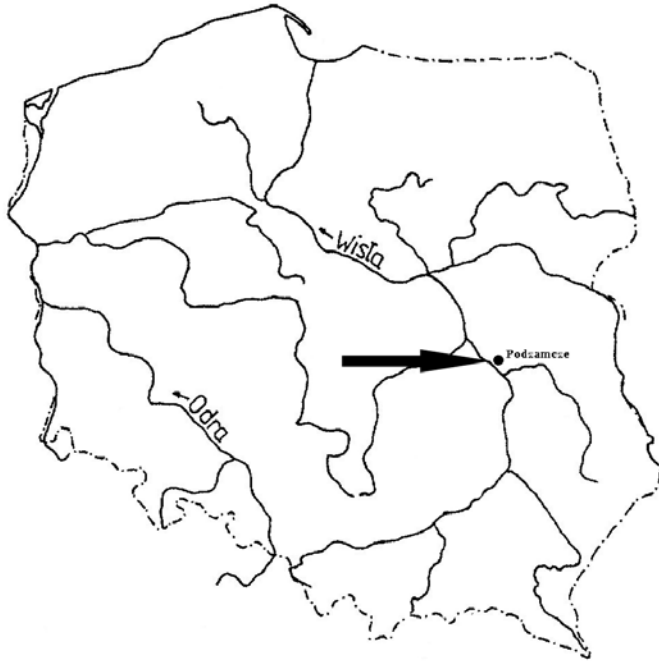
Oronne, gm. Maciejowice, pow. garwoliński. Około 2007 r.

6. Wespazjan, denar, 75, Rzym;
Av.: IMPCAESAR VESPASIANVSAVG, głowa cesarza w wieńcu laurowym w prawo;
Rv.: PONMAX TRPCOSVI, *Pax* siedzi w lewo. Trzyma gałązkę;
RIC 90; w: 2,78 g, 18,0 × 19,0 mm, oś: ↑↘; stan średni.

Ryc. 1. Rejon ujścia Okrzejki z miejscami znalezisk monet rzymskich

Legenda: • — znal. pojedyncze; ■ — znal. z osady; + — znal. z cmentarzyska; ★ — skarb
 (za zgodą: Agencja Reklamowa Pod Aniołem, Kraków, ul. Wenecja 2B, tel. (12) 421 20 63)

Ryc. 2. Orientacyjna lokalizacja rejonu ujścia Okrzejki

Ryc. 3. Kolejne denary z rejonu ujścia Okrzejki. Numery jak w tekście.
 Fot. 1–4. M. Dąbski, M. Bogacki; fot. 5–6. A. Romanowski. Skala 1:1

ANDRZEJ ROMANOWSKI

MORE ROMAN DENARII FOUND IN THE VILLAGE OF PODZAMCZE,
THE GARWOLIN DISTRICT. REGION OF THE CONFLUENCE OF THE OKRZEJKA
AND VISTULA RIVERS IN THE LIGHT OF ROMAN COIN FINDS

(Summary)

In 2007, an excavation was undertaken in the supposed place of deposit of the Roman hoard of denarii in the village of Podzamcze (central Poland). In the older literature, the find used to be located in nearby Maciejowice. Coins found in Podzamcze in recent years, and the analysis of the information obtained so far concerning this discovery, allow the assumption that it was Podzamcze where the hoard of denarii discovered in 1875 was found.

During the excavation three denarii were recovered below the humus layer: one each of Hadrian, Marcus Aurelius and Commodus. On 9 February 2008, the researchers undertook field prospecting again using metal detectors in the area of excavations conducted before, which resulted in recovering a quarter of another denarius of Commodus.

The region of the confluence of the Okrzejka and Vistula rivers is relatively abundant in sites from the period of Roman influence. Sites of the Przeworsk culture are represented here, as well as those of the Wielbark culture, which at stage B2/C1a expanded into west Mazovia. Within this small area we find settlements, burial grounds, and also single items, including Roman coins. The coins are represented mostly by denarii from the second century, typical of Poland. However we also find earlier coins here, *i.e.* from the first century with an undated Republican denarius, as well as later ones, dating from the third century, represented by a follis of Maximianus Herculus (*c.* 296–297?).

In the light of the finds made in this area, the region of the confluence of the Okrzejka and Vistula rivers appears as a rather important local settlement center, which was probably connected with the outside world through various kinds of contacts.

Translated by Joanna Skórska

Kontakt z autorem:
Andrzej Romanowski
Muzeum Narodowe w Warszawie
Gabinet Monet i Medali
Al. Jerozolimskie 3
00-495 Warszawa
aromanowski@mnw.art.pl